

Принципи управління туристично-рекреаційною сферою: організаційно-економічний механізм

Оксана Козійчук

канд.пед.н., доцент кафедри туризму,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: ogkoziichuk@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-8820-5208

На часі управління туристично-рекреаційною діяльністю як суспільне явище пов'язане з формуванням методів та засобів впливу на туристично-рекреаційні ресурси з метою оптимізації їх в рамках державних реформ, зокрема у сфері децентралізації. Слід зазначити, що у науковій літературі немає однозначного тлумачення змісту, об'єкта впливу і класифікації методів управління. Необхідність розробки теорії методів управління зумовлена рівнем розвитку вітчизняної теорії управління на рівні регіонального управління.

Метою дослідження є обґрунтування принципів діяльності туристично-рекреаційної сфери в контексті управління на рівні регіону. Для поліпшення якості діяльності в туристично-рекреаційній сфері зосередили увагу на регіональному управлінні, яке можна розглядати як науку і практику управління соціально-економічними процесами регіону з врахуванням поточного соціально-економічного стану регіонів та стратегічних завдань які спрямовуються на стимулювання ефективного розвитку продуктивних сил регіону, раціональне використання їх ресурсного потенціалу.

Серед численних принципів, якими слід керуватися у царині нашого дослідження, виділяємо такі принципи: *комплексного підходу, ієрархічності, інтеграції та територіально-галузевий*. У зазначеному контексті важливо наголосити про функціональну природу управління, яка віддзеркалює дієву сторону даного феномена, розкриваючи зміст, логіку, складові компоненти управлінської діяльності. Діяльність спрямована на досягнення цілей закладів туристично-рекреаційної сфери за допомогою інших людей (учасників процесу), є серією безперервних взаємопов'язаних дій – *управлінських функцій*. Кожна управлінська функція теж є процесом, тому що також складається із серії взаємопов'язаних дій. Натомість характеризуємо їх як зміст управлінської діяльності та як етапи управлінської дії в рамках відповідного циклу. Під *функцією управління* розуміємо спеціалізовану частину управлінських дій, які можна схарактеризувати як типові регулярні та стабільні види діяльності суб'єкта управління, що відрізняються однорідністю цілей або дій [2].

Таким чином, елементом механізму управління є функції, без ефективної реалізації яких будь-яка система не здатна працювати ефективно. Адже функції менеджменту відображають сутність і зміст усіх видів діяльності на всіх рівнях управління організацією. Ми визначаємо *функції управління* як вид спеціальної діяльності керованого об'єкта (туристично-рекреаційної сфери), кожен з учасників якого має стати об'єктом застосування загальних управлінських

функцій. Зокрема, бачення набору управлінських функцій у різних авторів дещо відрізняється, однак більшість науковців схильна виділяти такі: *аналіз, планування, організування, регулювання та контроль*.

Окрім вищезазначених, виділимо важливі у контексті нашого дослідження *функції* діяльності туристично-рекреаційної сфери: пізнавальну, гуманізаційну, розвивальну, перетворювальну, прогностичну, координуючу, рекреаційну (як відновлення для трудової діяльності людей в оздоровчо-лікувальних закладах).

Таким чином, до основних функцій управління діяльністю туристично-рекреаційної сфери нами віднесено: *аналіз, планування, організацію, координацію, контроль*, щодо функції організування — це створення єдиного простору раціонального використання ресурсного потенціалу у закладах сфери туризму та рекреації регіону. Це стає можливо шляхом створення туристично-рекреаційного кластера — ціль якого полягає в тому, щоб збільшити туристичні потоки в регіон через об'єднання регіональної, місцевої влади та учасників туристичного бізнесу.

У перекладі з англійської кластер («cluster») означає «група» або «скупчення». У прив'язці до туризму кластер означає, що на певній території країни зосереджено багато підприємств індустрії туризму. Ці підприємства взаємодіють між собою, щоб створити цікавий та якісний туристичний продукт. Групи підприємств спільно використовують туристичні ресурси, інфраструктуру, ринок праці та взаємодоповнюють один одного [1].

На наше переконання, ефективність роботи туристично-рекреаційного кластера, який буде швидко реагувати на виклики та просувати прогресивні ідеї очевидні. Успішні напрацювання в цій галузі вже є. Львівська облдержадміністрація започаткувала проєкт «*Експедиція громад: фокус на туризм*», який дає можливість налагоджувати ефективну співпрацю між туристичним бізнесом на місцях, туроператорами, органами місцевого самоврядування та спільно працювати над залученням фінансової підтримки задля реалізації завдань та заходів з розвитку туризму на Львівщині. Найсуттєвішим тут є те, що розвиток економіки регіону залежить в тому числі і від туризму. З цією метою і було створено «*Туристичний кластер Львівщини*», учасники якого об'єдналися, щоб забезпечити сталий розвиток туристичної галузі Львівської області на основі спільних інтересів, які надалі реалізуватимуться через різноманітні програми чи проєкти [3;4]. Основними завданнями кластеру є: налагодити якісну та ефективну взаємодію усіх учасників з органами державної влади та місцевого самоврядування, сформувати їхню узгоджену та скоординовану діяльність на розвиток галузі туризму. А в аспекті рекреації — це дієві заходи щодо можливостей відновлення людських сил, фізичного, психоемоційного стану людини, що так актуально на часі.

Підсумовуючи вищенаведене, визначимо, що в діалектичному взаємозв'язку з принципами, що характеризують управління туристично-рекреаційною діяльністю, знаходяться функції, що розкривають суть і зміст управлінської діяльності на всіх рівнях. Очевидно розвиток теорії методів управління на

сучасному етапі відповідає об'єктивним соціальним потребам практики, таким як децентралізація, зміна співвідношення між групами методів у бік непрямих методів управління, цільове та проєктне управління, запровадження інноваційного підходу та ін. Ці зміни простежуються у переході від методів прямого впливу на ті, що пов'язані з ефективністю роботи закладів рекреаційно-туристичної сфери регіону.

Ключові слова: управління, принципи управління, туристично-рекреаційна діяльність, кластер.

Список використаних джерел

1. Кривень О. В., Назаркевич І. Б. Рекреаційно-туристичні кластери як ефективний інструмент реалізації державної політики у рекреаційній сфері. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019, т. 29, № 4. С. 57–61.
2. Кунєв Ю. Д. *Управління в митній службі: підручник*. Київ: Центр навч. літ., 2006. 408 с.
3. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів за січень-вересень 2021 року / М-во розвитку громад та територій України, Директорат регіон. політики. Груд. 2021 р. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/rejtyngova-oczinka-za-sichen-veresen-2021-roku-prezentacijni-materialy.pdf> (дата звернення: 10.04.2024).
4. *Управління туризму та курортів*, Прес-служба ОДА. URL: https://old.loda.gov.ua/news?news_departments=10&id=64097 (дата звернення: 10.04.2024).